

REKOMENDACIJOS

ASMENINIŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ NAUDOJIMO PRINCIPAI TEIKIANT ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGAS COVID-19 LIGOS (KORONAVIRUSO INFEKCIJOS) EPIDEMIJOS METU

2020-03-31

Pagrindinis naujojo koronaviruso (toliau – SARS-CoV-2) plitimo būdas yra oro-lašelinis (per orą su lašeliais), taip pat tikėtinas plitimas – aeroliniu (per orą su dalelėmis) ir kontaktiniu keliu. SARS-CoV-2 virusas buvo išskirtas iš kvėpavimo takų sekreto, išmatų ir kraujo.

Teikiant sveikatos priežiūros paslaugas didžiausia rizika užsikrėsti kyla nesilaikant standartinių apsaugos priemonių (Lietuvoje jos reglamentuotos Higienos normoje Nr. 47-1:2012), nesilaikant bendrųjų higienos ir infekcijų prevencijos reikalavimų, ypačiai teikiant paslaugas pacientams, kuriems įtariama COVID-19 liga (koronaviruso infekcija) (toliau – COVID-19). Nors įrodymų apie SARS-CoV-2 viruso plitimą per orą su dalelėmis trūksta, Lietuvoje rekomenduojama taikyti Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro nuostatas, užtikrinančias apsaugą nuo viruso plitimo kontakto, oro lašelinio keliu ir nuo galimo plitimo aeroliniu (per orą su dalelėmis) keliu.

Užsikrėtimo aeroliniu būdu tikimybė išauga dėl specifinių aerosolį generuojančių procedūrų (toliau - AGP) (dirbtinės plaučių ventiliacijos sąlygomis, atliekant intubaciją, vykdant tracheostomos ar intubacinio vamzdelio priežiūrą, endoskopinių procedūrų metu ir kt.) bei tais atvejais, kai pacientai kosti ar čiaudo tiesioginio artimo kontakto metu.

Asmeninės apsaugos priemonės (toliau – AAP) ir joms keliami reikalavimai, teikiant paslaugas įtariamiems ir patvirtintiems COVID-19 pacientams

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas sąlygas, minimalų AAP rinkinį teikiant paslaugas įtariamiems ir patvirtintiems COVID-19 atvejams sudaro:

- Kvėpavimo takų apsaugai – FFP2 arba FFP3 respiratorius (FFP3 respiratorius būtinas atliekant AGP);
- Akių apsaugai – sandarūs (pilnai prigludantys prie odos) akiniai arba sandarus veido skydas;
- Kūno apsaugai – ilgas neperšlampamas chalatas ilgomis rankovėmis (jų neturint – galima naudoti kombinezoną arba chalata su neperšlampama prijuoste);
- Rankų apsaugai – pirštinės.

Saugaus ir racionalaus AAP naudojimo užtikrinimas

- ASPI turi būti patvirtinti AAP rinkiniai, atsižvelgiant į turimus resursus (pvz. neperšlampami chalatai ar kombinezonai).

- Visas ASPI personalas turi būti apmokytas tinkamai užsidėti, naudoti ir nusiimti AAP. Rekomenduojama praveisti mokymus su praktiniu AAP užsidėjimu/nusiėmimu, turėti apmokytų asmenų sąrašus su jų parašu. Rekomendacijos dėl AAP apsirengimo ir nusirengimo skelbiamos Sveikatos apsaugos ministerijos puslapyje: <http://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/KORONA/rekomendacijos%20ASPI%20dėl%20AAP%20naudojimo.pdf>
- AAP nusirengimo vietose privaloma pastatyti paženklintas atliekų surinkimo talpas.
- Sveikatos priežiūros darbuotojai turi griežtai laikytis teisingos AAP užsidėjimo ir nusiėmimo procedūrų sekos. Rekomenduojama teikiant paslaugas COVID-19 patvirtintiems atvejams užtikrinti kito asmens pagalbą (stebėjamą) AAP apsirengimo ir nusirengimo metu.
- AAP užsidėjimo ir nusiėmimo vietose rekomenduojama pakabinti atmintines.
- Vienkartinės AAP turi būti saugiai tvarkomos po naudojimo (kaip infekuotos atliekos). Daugkartinio naudojimo apsaugos priemonės – turi būti iš karto po naudojimo valomos ir dezinfekuojamos.

Papildomos sąlygos personalo ir pacientų saugai užtikrinti

- geras patalpų vėdinimas;
- liečiamų paviršių valymas ir dezinfekcija;
- tinkama rankų higiena, įskaitant AAP užsidėjimo, dėvėjimo (svarbu rankomis neliesti kaukės ir respiratoriaus) ir nusiėmimo metu;
- sumažintas kontaktų skaičius ir kontakto trukmė;
- atstumo laikymasis (2 metrų);
- ilgesnės (10-15 min.) pertraukos tarp skirtingų pacientų vizitų ar jiems teikiamų paslaugų toje pačioje vietoje (po AGP – iki 1 val.);
- rekomenduojama uždėti medicines kaukes visiems pacientams bendrose ASPI patalpose, būtina uždėti medicininę kaukę visiems pacientams turintiems ūmios kvėpavimo takų infekcijos simptomų ir visiems pacientams priėmimo/skubios pagalbos skyriuje.

REKOMENDUOJAMOS PRIEMONĖS, PRIKLAUSOMAI NUO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ

Saugumo lygis	Pacientų grupė	Teikiamos paslaugos pobūdis	Asmens apsaugos priemonės
I-as saugumo lygis	Bendras srautas - paslaugos visiems pacientams, išskyrus įtariamus ir patvirtintus COVID-19 atvejus	<ul style="list-style-type: none"> • Paslaugos metu nepatiriamas ilgalaikis (ilgiau nei 15 min) artimas (arčiau nei 2 m. atstumu) kontaktas • Paslaugos metu nesudaro aerozoliai 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvėpavimo takų apsauga – vienkartinė medicininė (chirurginė) kaukė (keisti kai sudrėksta, užsiteršia ir ne rečiau negu kas 4 valandas) • Rankų apsauga – vienkartinės medicininės pirštinės (keisti po kontakto)
II-as saugumo lygis	Bendras srautas - paslaugos visiems pacientams, išskyrus įtariamus ir patvirtintus COVID-19 atvejus	<ul style="list-style-type: none"> • Paslaugos metu patiriamas tiesioginis kontaktas su pacientu arba ilgalaikis kontaktas • Paslaugos metu nesudaro aerozoliai 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvėpavimo takų apsauga* – vienkartinė medicininė (chirurginė) kaukė (keisti kai sudrėksta, užsiteršia ir ne rečiau negu kas 4 valandas) • Rankų apsauga – vienkartinės medicininės pirštinės (keisti po kontakto) • Kūno (darbo rūbų) apsauga – vienkartinis chalatas** • Veido (akių) apsauga** – veido skydas

			<p>ar akiniai (prigludantys prie veido) jei pacientui būtina nuimti kaukę</p> <p><i>* jei pacientas turi kvėpavimo takų infekcijos simptomus artimo kontakto metu (ypač jei pacientui būtina nuimti kaukę), rekomenduojama taisyklingai naudoti FFP2 ar FFP3 respiratorius.</i></p> <p><i>**rekomenduojama tik skubios pagalbos (priėmimo) skyriuje</i></p>
III-as saugumo lygis	Bendras srautas - paslaugos visiems pacientams, išskyrus įtariamus ir patvirtintus COVID-19 atvejus	<ul style="list-style-type: none"> Teikiant paslaugą atliekamos aerosolius generuojančios procedūros (AGP) 	<ul style="list-style-type: none"> Kvėpavimo takų apsauga* – vienkartinė medicininė (chirurginė) kaukė (keisti po kontakto su pacientu) Rankų apsauga – vienkartinės medicininės pirštinės (keisti po kontakto) Kūno (darbo rūbų) apsauga – vienkartinis chalatas Veido (akių) apsauga – veido skydas ar prigludantys prie veido akiniai (keisti ar dezinfekuoti po kontakto) <p><i>* Jei pacientas turi kvėpavimo takų infekcijos simptomus, galima naudoti FFP2 ar FFP3 respiratorius, jei nėra jų trūkumo</i></p>
IV-as saugumo lygis	Paslaugos įtariamiesiems ir patvirtintiems COVID-19 pacientams,	<ul style="list-style-type: none"> Paslaugos metu nepatiriamas ilgalaikis (daugiau nei 15 min) artimas (arčiau nei 2 m. atstumu) kontaktas Paslaugos metu nesusidaro aerosoliai 	<ul style="list-style-type: none"> Kvėpavimo takų apsauga - respiratorius (FFP2 ar FFP3) Rankų apsauga* – vienkartinės medicininės pirštinės (keisti po kontakto) Kūno apsauga – vienkartinis neperšlampamas chalatas arba vienkartinis chalatas su neperšlampama prijuoste Veido (akių) apsauga – veido skydas ar akiniai (prigludantys prie veido) <p><i>* Siūloma naudoti dvigubas pirštines, tiesioginio kontakto metu atliekant medicininę procedūrą, kurios metu galima pirštinės plyšimo rizika (t.y. naudojami aštrūs instrumentai) arba paslaugos metu galimas kontaktas su krauju ar kitais kūno skysčiais</i></p>
V-as saugumo lygis	Paslaugos įtariamiesiems ir patvirtintiems COVID-19 pacientams,	<ul style="list-style-type: none"> Paslaugos metu patiriamas ilgalaikis artimas kontaktas Atliekamos aerosolį generuojančios procedūros - intubacija, endoskopijos ir kt. Prižiūrint pacientus, 	<ul style="list-style-type: none"> Kvėpavimo takų apsauga – FFP3 respiratorius Rankų apsauga – dvigubos vienkartinės medicininės pirštinės Kūno apsauga – vienkartinis ilgas neperšlampamas chalatas ilgomis rankovėmis, arba ilgas vienkartinis chalatas su ilga neperšlampama prijuoste arba kombinezonas.

		kuriems taikoma DPV, taikant intubacinių vamzdelių ar tracheostomų priežiūrą <ul style="list-style-type: none"> • Atliekant operaciją arba autopsiją 	<ul style="list-style-type: none"> • Veido apsauga – visą veidą dengiantis sandarus veido skydas arba sandarūs akiniai • Vienkartinė chirurginė kepurė ar jos atitikmuo • Antbačiai arba uždara avalynė (nusiimama išėinant iš COVID-19 skyriaus, kai nusirengiamos kitos AAP)
--	--	---	---

Racionalus AAP naudojimas esant jų trūkumui

- Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras, atliekant klinikinę apžiūrą ir teikiant kitas paslaugas įtariamam COVID-19 atvejui, atsižvelgiant į AAP trūkumą daugelyje Europos šalių rekomenduoja šias AAP naudojimo modifikacijas:
 - pacientas turi dėvėti chirurginę kaukę ir laikytis bent vieno metro atstumo, kai sveikatos priežiūros specialistas atlieka pirmąjį vertinimą be tiesioginio kontakto. AAP galima nenaudoti, jeigu yra fizinis barjeras (stiklinė ar plastikinė pertvara);
 - sveikatos priežiūros specialistai, atliekantys aerozolį generuojančias procedūras (AGP), privalo dėvėti AAP rinkinį (pirštines, apsauginius akinius, chalata ir FFP2/FFP3 respiratorių);
 - jei trūksta FFP2/FFP3 respiratorių, darbuotojai, atliekantys procedūras ir turintys tiesioginį sąlytį su įtariamu arba patvirtintu atveju (nesant aerozolio susidarymo rizikos), turi dėvėti aukščiausio filtravimo lygio chirurginę kaukę, pirštines, apsauginius akinius ir chalata.
- Vienkartinės AAP turi būti saugiai tvarkomos po naudojimo (kaip infekuotos atliekos). Daugkartinio naudojimo apsaugos priemonės turi būti iš karto po naudojimo valomos ir dezinfekuojamos.

Pagrindiniai šaltiniai:

1. European Centre for Disease Prevention and Control. „Infection prevention and control for COVID-19 in healthcare settings“, March 2020
2. European Centre for Disease Prevention and Control. Personal protective equipment (PPE) needs in healthcare settings for the care of patients with suspected or confirmed novel coronavirus (2019-nCoV), February 2020